

GÈNESI DE LA PRIMERA ESCOLA PÚBLICA DE NENES DE MATARÓ AL SEGLE XIX

INTRODUCCIÓ

En aquesta comunicació volem aportar noves dades sobre el procés que se segueix a la ciutat per materialitzar la primera escola pública de nenes de Sant Josep, el 1846, a l'exconvent de carmelites descalços. Veurem el context educatiu, com hi intervenen cronològicament els diferents estaments ciutadans, les possibles ubicacions i les estratègies que s'adopten per arribar a fer-la realitat.

L'ESCOLARITZACIÓ A MATARÓ LA PRIMERA MEITAT DEL SEGLE XIX

A Mataró, igual que succeeix en d'altres ciutats industrials catalanes a la dècada dels anys 30, l'ensenyament és majoritàriament de nois i primari; no obstant això, també hi ha algun centre d'ensenyament secundari i d'ensenyaments específics per donar resposta a la demanda dels industrials i comerciants. Els col·legis que hi ha són petits establiments de caràcter privat, amb un mestre que té sovint bastants alumnes, o algun centre més gran d'ensenyament elemental però atès per ordes religiosos i, en el cas de Mataró, sostingut per l'Ajuntament. Les escoles, però, són poc freqüentades pels fills dels obrers, ja que és necessària la mà d'obra infantil a les fàbriques o a casa, i els nens i nenes van a escola mentre no poden portar un sou o no hi poden ajudar.

Implantat definitivament el règim liberal el 1833, s'ha d'anar fent realitat el nou sistema escolar i materialitzar paulatinament els canvis que aquest propulsa. L'Ajuntament de Mataró haurà d'anar acomplint el seu deure de dotar d'escoles elementals el municipi, i cercarà les fórmules més adients i econòmiques per tal de no carregar amb més impostos els ciutadans.

El 1836 a la ciutat hi ha tres centres d'ensenyament públic sostinguts en tot o en part per l'Ajuntament,¹ i tots són per a nois: les Escoles Pies, que des del 1737 atenen per conveni l'ensenyament elemental, i dues escoles d'ensenyaments específics sostingudes amb l'ajut de la Junta de Comerç de Barcelona: l'Escola de Nàutica des del 1830 i l'Escola de Dibuix des del 1834.²

Les primeres dades d'àmbit general que tenim sobre ensenyament a l'àrea d'influència de Mataró, és d'un document que podria formar part de la documentació elaborada per Laureano Figuerola, quan fa la inspecció de les

escoles del Partit Judicial de Mataró entre els anys 1840 i 1842, i que, posteriorment, formaran part del *Diccionario geográfico estadístico de España y sus posesiones de ultramar* de Pascual Madoz. S'hi constata la gran diferència que hi ha entre l'escolarització de nens i nenes: dels disset ajuntaments i 34.825 habitants que té tot el partit judicial, hi ha 2.037 nens escolaritzats (1.210 en escoles públiques i 827 en escoles privades), mentre que, de nenes, n'hi ha quaranta-vuit en escoles públiques.³

El 1846 es comença a atendre l'ensenyament públic de nenes pobres, per conveni entre l'Ajuntament de Mataró i l'Associació francesa de la Sagrada Família, a l'exconvent de carmelites de Sant Josep, com veurem. En aquests moments, l'ensenyament públic no cobreix ni de bon tros les demandes d'instrucció de la població, tant de la classe treballadora com benestant.

En la dècada dels 50 es comencen a obrir a la ciutat escoles noves d'una certa envergadura a partir d'iniciatives molt diverses: privades, institucionals, d'associacions i de congregacions. Destaquen l'escola de nens Catalunya (que s'anomenarà Valldemia), l'escola de nenes de la Congregació de la Divina Providència i l'escola de l'Ateneu.

El 1857 es dicta la Llei d'instrucció pública, anomenada Moyano, que fixa, entre moltes altres qüestions, l'escolarització obligatòria dels 6 als 9 anys i el nombre d'escoles que ha de tenir cada municipi, que en el cas de Mataró hauran de ser nou de completes per a nens i les mateixes per a nenes.

Ben aviat, es fan les primeres inspeccions a nivell estatal per constatar l'estat real de la situació, i les primeres estadístiques d'escolarització que tenim de Mataró són de 1858, quan l'inspector Bruno Barnoya ve a la ciutat. Si les seves dades, les complementem amb les del cens de 1860, constatem que la ciutat té 16.603 habitants, els infants de 6 a 10 anys són 817 nens i 783 nenes, i en van a escola 318 i 326, respectivament, la qual cosa representa un percentatge d'escolarització en aquestes edats entorn del 40%: per als nens, de gairebé el 39% i, per a les nenes, del 41'6%. Aquestes xifres no fan més que constatar que en aquests moments no s'acompleix ni de bon tros l'escolarització obligatòria, ni tampoc el nombre d'escoles completes, ja que n'hi ha vuit de nens i quatre de nenes.⁴

Les escoles de nenes

La primera notícia d'una escola de nenes a la ciutat és del 1819, quan en el padró de veïns consta que Margarita Martí, que és viuda i viu al carrer de la Riera, 30, té una escola de nenes, però no tenim cap més referència posterior.⁵

A partir de les dades de l'apartat anterior referides al 1840-42⁶ del Partit Judicial de Mataró, es fa evident que en aquests moments l'educació de les nenes no és un objectiu prioritari per al règim liberal, ja que el seu nombre és gairebé insignificant, i el seu procés d'escolarització és més lent que el dels nois, igual que en la resta de l'Estat.

No és fins al 1846⁷ que s'obre la primera escola pública de nenes que farà ensenyament primari elemental gratuït, i també és permès l'ensenyament elemental i superior de pagament a l'exconvent de carmelites descalços, amb la mestra Alfonsa Cavín. Comença amb una matrícula de seixanta nenes, que van augmentant, i el 1849 en són cent vint a ensenyament públic i gairebé cinquanta al de pagament.

El 1854 trobem, en el registre de títols acadèmics de la ciutat, dues mestres d'instrucció primària elemental⁸ que tenen escoles privades: Francesca Vilardebò i Anna Casañas Buixó, ambdues naturals de Mataró, i amb una matrícula d'aproximadament cent nenes.

Amb les dades del cens i la inspecció d'ensenyament elemental primari de nenes de Mataró del 1858, que ja hem anomenat a l'apartat anterior,⁹ constatem que només el 41'6% en edat d'escolarització obligatòria ho està en tres escoles completes privades amb un total de cent cinquanta-dues alumnes, una escola pública completa amb cent disset i dues més de públiques incompletes (on les mestres no tenen titulació) amb seixanta-quatre; així doncs, d'elles, el 54% assisteixen a establiments públics.

No és fins al 1862¹⁰ que es crea la segona escola pública elemental de nenes i l'Ajuntament paga una assignació pel sou i el material, a més de fer-se càrrec del lloguer del local amb casa i proveir el centre amb els estris corresponents. D'aquest mateix any, pel llibre de registre de títols acadèmics de la ciutat,¹¹ sabem que hi exerceixen quatre noves mestres, Antònia Solà (titular de l'escola pública), Carolina Font Lleopart, Ana Domingo Roca i Rosa Ferrater (segurament, titulars d'escoles privades o dedicades a l'ensenyament particular).

El 1864 es crea la tercera escola pública elemental de nenes, a càrrec de Carme Calafell. Així, doncs, en els darrers sis anys, només s'ha aconseguit tenir sis escoles, ni molt menys que hi hagi les nou completes de nenes que corresponen a la ciutat, i els únics canvis que s'han produït és la transformació de les dues escoles incompletes –que atienien les monges caputxines i les carmelites descalces el 1858– en completes.¹²

El 1866 s'inscriuen en el llibre de registre de títols acadèmics de la ciutat¹³ dues noves mestres d'instrucció primària, Coloma Anyes, mestra d'instrucció primària superior, destinada a l'escola pública del convent de Sant Josep, en substitució de l'anterior titular, i Cristina Berarte Solé, mestra de primera ensenyança elemental dedicada a l'ensenyament privat.

Pel que fa a l'ensenyament de nenes amb discapacitats visuals i auditives, no en tenim cap dada, i ens inclinem a pensar que no es contempla, que les nenes es queden a casa realitzant algun tipus de labor manual, com ens dona a entendre la relació de sords i cecs de Mataró del 1835.¹⁴

LA CREACIÓ DEL PRIMER CENTRE EDUCATIU PÚBLIC DE NENES

La creació de la primera escola pública de nenes, ens inclinem a pensar que és a causa de dos fets gairebé simultanis que es donen el març de 1836.

Per una banda, l'1 de març, el Capità General de Catalunya dicta una ordre sobre seguretat pública per recloure els pidolaires del Principat,¹⁵ en la qual s'encomana les autoritats competents (en aquest cas, l'Ajuntament de Mataró) a establir el control i efectuar la recollida i reclusió de tots els pobres i rodamons, inclosos els gitanos i dones de vida escandalosa. Al cap de dos dies, l'Ajuntament ja celebra una sessió extraordinària per tal de fer efectiva l'ordre, i el dia 20 es materialitza a l'abandonat convent dels carmelites descalços del carrer de Sant Josep;¹⁶ però és una finca afectada de desamortització i enceta les gestions per poder-ne disposar. De moment, s'utilitza provisionalment sota la responsabilitat del governador i s'organitza el seu funcionament i manteniment econòmic.¹⁷ L'edifici és una construcció rectangular de dues plantes, la inferior té un claustre obert i pati, està comunicada amb l'església i envoltada d'horta, i tot el conjunt està emmurallat amb un relatiu bon estat després de l'incendi de 1835. En el primer any de funcionament, el pressupost de l'establiment de beneficència és de 1.000 duros, però és clarament insuficient, i l'Ajuntament, sota la pressió de la manca de fons, intenta fer-hi front primer amb actuacions provisionals,¹⁸ fins que veu que l'única solució és aplicar i ampliar l'arbitri pels articles que desembarquen a la ciutat per destinar-lo a aquesta casa, fet que obté de la Diputació Provincial i que aplica a partir del 6 de maig de 1836.¹⁹ A partir d'ara, hi ha una junta que s'encarrega de l'administració de la casa, i el metge de la ciutat és qui assisteix els malalts de l'establiment.²⁰

Per altra banda, el 3 de març la Diputació Provincial de Barcelona demana un informe a l'Ajuntament sobre un col·legi de nenes que promou la Societat d'Amics del País de la ciutat, i demana un local per ubicar-la; però, bo i que la iniciativa és valorada positivament, respon que no hi pot fer front a causa de la manca de locals i de recursos municipals.²¹

La petició que fa l'Ajuntament de l'edifici i l'hort annex de l'exconvent dels carmelites descalços no es resol fins a la reial ordre de 5 d'agost de 1840, en què, com a bé desamortitzat, li és cedit i se l'autoritza a utilitzar-lo com a casa de correcció i beneficència, i també com a presó pública, reservant-ne una part per a oficines de l'Estat. Però l'Ajuntament, el mes d'octubre, demana no ubicar-hi les oficines perquè seran molt cares i ocuparan molt d'espai, i quan ha d'informar el govern, segons el decret de 9 desembre de 1840, de quin ús vol donar als edificis que pertanyen a l'Estat de béns procedents de desamortització, es referma a demanar l'edifici per a beneficència i presó.²²

El 21 de gener de 1841 el consistori, també en resposta al decret de 9 de desembre anterior, recorda que el març de 1836 ja havia valorat que era necessària una escola de nenes, i no hi havia pogut fer front per manca de locals i recursos.

Ara respon a la Diputació Provincial, que considera la possibilitat de fer-ho efectiu a partir de béns desamortitzables al convent de monges carmelites descalces, i li demana que el desocupi. Les carmelites són a la ciutat des del 1648, i en aquests moments el convent està ubicat a l'actual plaça de les Tereses.²³

No obstant això, el 15 de febrer del mateix any, l'Ajuntament també demana de poder utilitzar el convent de carmelites descalços de Sant Josep, que ja està desocupat,²⁴ com a escola de nenes pobres.

Al llarg de 1842 es reclama l'edifici de les carmelites descalces en diverses ocasions (els mesos de juny, agost i setembre) i, al mateix temps, les monges demanen a la Direcció General d'Arbitris de la Desamortització que no es porti a terme la desamortització i expropiació dels seus béns, i a S.A. Regent del Regne que no porti a terme les mesures que aplica de manera general i que no les desallotgi. Inicialment, el mes de juny, l'Ajuntament està d'acord en què no es faci efectiu, però dins del nou termini concedit per sol·licitar edificis dels convents suprimits, torna a demanar-lo el mes d'agost i setembre. Sembla que l'Estat pensa concedir-li el setembre, perquè el cap superior polític de la província vol informació sobre quins mitjans disposa per establir-hi l'escola. Però, finalment, la Junta Superior de Béns Nacionals no ho fa, segons el decret de 26 de juliol de 1842, perquè està ocupat per les religioses.²⁵

Amb tot aquest enrenou, el 25 de juny d'aquest mateix any, l'Estat concedeix a l'Ajuntament l'edifici desocupat dels carmelites descalços per a presó i casa de beneficència, segons la real ordre de 20 de juny de 1842,²⁶ i si bé permet consolidar l'organització i l'estructura de la beneficència i caritat públiques, resta pendent el permís per ubicar-hi l'escola de nenes. No obstant això, amb la presa de possessió de l'edifici el mes de juliol,²⁷ es comença a intuir que la proposta d'ubicació de la nova escola podrà fer-se realitat en aquest edifici.

La construcció de la presó s'ha d'iniciar abans de sis mesos de ser concedit el permís, i l'Ajuntament hi comença les obres a finals del 1842.²⁸ En aquests moments, constata que aquestes dependències li representaran unes despeses importants, i ben aviat veu que no hi podrà fer front, alhora que és conscient que els locals difícilment aconseguiran les condicions de seguretat necessàries. Llavors, fa una nova petició per poder continuar tenint l'edifici i l'hort només com a establiment benèfic i d'educandes pobres d'ensenyament gratuït.²⁹

Una vegada l'Ajuntament té la cessió per part de l'Estat de l'edifici del convent de carmelites de Sant Josep, i obté l'autorització d'utilitzar-lo com a casa de beneficència, no espera a tenir l'autorització per destinar-lo també a escola, i passa a ocupar-se de l'educació de les nenes pobres com una acció benèfica, bo i la manca de recursos econòmics.

Per atendre l'educació de nenes, cerca un orde religiós que se'n faci càrrec, fent servir una fórmula equivalent a la que, des del segle passat, funciona per a

l'ensenyament de nens amb els Pares Escolapis i que li ha donat un bon resultat. Així, doncs, el mes de març de 1846 inicia els tràmits formals per trobar una institució que faci la instrucció de nenes pobres i redacta un primer esbós de contracte, pensant ja en l'Associació de la Sagrada Família que li ha proposat la Junta de Beneficència, on es defineixen les atribucions de les juntes de beneficència i d'ensenyament, i el dret que es reserva l'Ajuntament de fixar el nombre d'alumnes que s'hi podran admetre.

L'Associació de la Sagrada Família és un orde francès fundat el 1820 a Burdeus, i alguna de les seves branques està dedicada a l'ensenyament; en concret, la de Loreto ensenya nenes de classes benestants i la de la Concepció nenes de classes pobres. Es busca aquesta associació perquè ofereix la garantia d'haver fundat dos col·legis de la branca de Loreto a l'Estat (el 1844 a Madrid i el 1845 a Les Corts-Barcelona), a més, a Espanya, les congregacions femenines són generalment de clausura i no es dediquen a l'ensenyament. Aquesta tercera fundació de l'orde a la nostra ciutat, no obstant, serà la primera de la branca de la Concepció. Els primers contactes entre l'Ajuntament i l'Associació de la Sagrada Família els propicia el prevere Joaquim Martí, director i capellà de la casa que aquesta té a Les Corts, i després els porten el pare fundador de l'orde amb la mare Bonnat, superiora de la casa de Les Corts, i la mare San Carlos Respect, que és directora de la branca de la Concepció.³⁰

Les bases del conveni d'ensenyament queden fixades el 7 de març, pendents del vist-i-plau del cap polític de la província, que després d'unes precisions en el règim econòmic les aprova,³¹ el 16 d'abril se signa el contracte de la fundació del nou centre³² i rep l'aprovació oficial el 5 de maig.³³ El 4 de juny de 1846³⁴ s'instal·la la comunitat de religioses, i l'endemà obre les portes l'escola amb les seixanta nenes que s'han inscrit. Així s'aconsegueix avançar l'obertura de l'escola, que els permisos oficials no donen fins anys més tard.

El fet que el centre aculli nenes pobres i que l'Associació de la Sagrada Família, branca de la Concepció, tingui per finalitat l'ensenyament i també la beneficència, potencia que el mateix any de l'obertura de l'escola s'obri un menjador i l'any següent un orfenat. Per sufragar les despeses, primer la directora recorre als senyors Bofarull que, durant un quadrimestre, se'n fan càrrec, però a l'abril reuneix un grup de senyores (l'Associació de senyores de la Junta de Beneficència) perquè sufraguin amb una subscripció aquestes despeses. Al cap de mig any Alfonsa Cavín, dins la mateixa línia d'actuació, els proposa l'obertura de l'internat, per la qual cosa parlen amb la Junta de Beneficència (que és qui administra l'edifici de Sant Josep) i elles mateixes arrangen i condicionen l'espai. S'inaugura aquesta secció el desembre amb tres òrfenes, i l'any següent ja n'hi ha set i deu nenes mig pensionistes gratuïtes.

El 1847, el Consistori també encarrega al nou orde que tingui cura de l'asil de velles ubicat al mateix edifici, on hi ha trenta dones grans i malaltes, i el juny signen el contracte amb la Junta de Beneficència. L'orde es compromet a destinar-

hi dues germanes, a més de les dues que ja tenen cura de les assistides, i augmentar el nombre quan sigui necessari, mentre que la Junta de Beneficència mantindrà les religioses i es farà càrrec de les despeses de salut.³⁵ En aquests moments, a la casa també funciona un noviciat i és el primer de l'orde a Espanya.

Bo i totes aquestes actuacions empreses dins l'antic convent de Sant Josep, recordem que l'Ajuntament encara no té el permís del govern de Madrid per poder disposar de tot l'edifici només com a establiment benèfic i per a l'ensenyament gratuït de nenes pobres, i encara existeix la possibilitat que s'exigeixi la construcció de les presons. Aquesta situació impedeix la Junta de Beneficència, i el propi Ajuntament que la recolza, a fer obres que comencen a ser imprescindibles. Per exemple, tota la part que ocupa la beneficència, la cuina i el safareig estan caient, però només es pot apuntalar el sostre; a la planta baixa, on viuen les òrfenes, hi ha tanta humitat que emmalalteixen, i se les ha de traslladar a la sala on hi ha les dones impedides.³⁶

Finalment, la reial ordre del 8 de març del 1850 normalitza la situació, i l'Ajuntament obté el permís per utilitzar l'edifici del convent de carmelites descalços i l'hort per a casa de beneficència i col·legi de nenes pobres, i no fer-hi la presó, si bé ja l'utilitza provisionalment per a aquests usos.³⁷

CONCLUSIONS

Hem pogut constatar com la primera escola pública de nenes d'ensenyament primari elemental i superior de Mataró no es fa realitat fins gairebé mig segle XIX, el 1846, quan la de nens ja està en funcionament des de fa cent nou anys, essent ambdues sostingudes per l'Ajuntament. Aquesta tònica, però, és la mateixa que segueixen altres ciutats d'arreu de l'Estat, ja que l'ensenyament de noies no es veu com una prioritat per part del govern liberal i dels estaments que en tenen la competència, bo i que la legislació de la dècada dels 20 i 30 (*Plan y Reglamento de las Escuelas de Primeras Letras del Reino* de 1825, *Ley i Reglamento de Instrucción Primaria* de 1838, entre d'altres) encoratja a sostenir una escola de nenes en les ciutats on es tinguin recursos, separades de les dels nens i amb uns continguts adaptats.

Aquesta obertura, però, respon a diverses circumstàncies que s'inicien el 1836, quan l'Ajuntament ha de fer front a actuacions de beneficència i d'ensenyament per ordres superiors del govern de la nació, i en el cas de l'ensenyament també li reclama la Societat d'Amics del País de la ciutat una acció en aquest sentit. Però en aquests moments, a nivell local, no es disposa ni dels mitjans econòmics ni d'espai material on portar-ho a terme, si bé el Consistori valora que és necessari intervenir-hi. Així, doncs, quan el 1841 l'Ajuntament pot demanar edificis procedents de desamortització de la ciutat (o susceptibles de ser-ho, com els convents de carmelites descalces i caputxines) ho veu com una oportunitat per resoldre part dels seus problemes, i una vegada aconseguit

l'exconvent de Sant Josep el 1842 per a beneficència, ja valora la possibilitat d'ampliar les seves funcions, afegint-hi l'ensenyament de nenes pobres, encara que no en tingui el permís d'utilització.

Així, doncs, una vegada l'Ajuntament té mig resolta la ubicació del centre, pot començar a pensar com fer front a l'ensenyament de nenes amb una despesa mínima per a les arqués municipals i entesa com una actuació més de beneficència. És aquí quan hi intervé la Junta Municipal de Beneficència, i molt especialment el prevere Joaquim Martí, que fa els primers contactes amb l'Associació de la Sagrada Família de les Corts, d'on és director i capellà, perquè es facin càrrec de l'ensenyament. El fet d'encomanar-ho a un orde religiós no és nou a la ciutat, i ja li ha donat bons resultats per als nois amb els pares escolapis. L'encert que l'Associació de la Sagrada Família branca de la Concepció, dedicada a l'ensenyament i beneficència, formalitzés el conveni per a l'ensenyament de nenes el 1846, li facilitarà que, una vegada iniciades les classes, l'orde es faci també càrrec de les necessitats de beneficència (com un menjador i un orfenat) de les nenes escolaritzades, amb la col·laboració d'una junta de dames, i tot seguit de l'establiment annex a l'edifici escolar on s'atenen velles i desvalgudes.

Montserrat Gurrera i Lluch

NOTES

- 1.- AMM, Acords municipals 7 de març i 11 d'abril de 1836.
- 2.- MONTSERRAT GURRERA I LLUCH, «L'Escola de Dibuix de Mataró. Una institució de formació professional al Mataró del segle XIX (1815-1886)», *La formació professional i les transformacions socials i econòmiques. Actes de les XIV Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans*. Ajuntament de Mataró (Mataró 1999), 67-84.
- 3.- AGHUB, document 20/2/5/8. Les dades de les nenes són referides a 1840. PASCUAL MADDOZ, *Diccionario geográfico estadístico de España y sus posesiones de ultramar*. Madrid, 1846-1850, Volum III, p. 449. Segons FRANCESC COSTA I OLLER, *Mataró liberal. La ciutat dels burgesos i proletaris*, Caixa d'Estalvis Laietana (Mataró 1985), 39.
- 4.- AGHUB, document 19/3/1/7. AMM, AH-224, hi consta que de nenes d'1 a 15 anys n'hi ha 2.536 (931 d'1 a 5 anys, 783 de 6 a 10 anys i 822 d'11 a 15 anys).
- 5.- AMM, AH-224.
- 6.- Per veure més dades numèriques sobre les escoles de nens, tipus d'escoles, mitjanes d'alumnes per mestre, etc, consultar AGHUB, document 20/2/5/8.
- 7.- AMM AH-161 i AH-177.
- 8.- El 1862 hi ha un grup més de quatre mestres que es registren i el 1866 dues més. AMM, AH-103-01.

- 9.- AMM, AH-224 (cens de 1860), hi consten escolaritzades 326 nenes.
AGHUB, document 19/3/1/7 (inspecció educativa de 1858): el cens amb què treballa correspon al 21 de maig de 1857 i és de 16.595 habitants, pràcticament el mateix que el de 1860, però comptabilitza un total de 333 nenes escolaritzades.
- 10.- AMM, AH-105.
- 11.- AMM, AH-103-01.
- 12.- AGHUB, 19/3/1/7 i AMM, AH-105.
- 13.- AMM, AH-181.
- 14.- Relació de sords i cecs de Mataró. AMM, AH-224.
- 15.- MASMM. Arxiu del Rector. Caixa de la Junta de Beneficència. Capitanía General del Ejército y Principado de Cataluña. Seguridad Pública. *Medidas que deben ponerse en ejecución, para la reclusión de los mendigos en el Principado*; Barcelona, 1 de març de 1836.
- 16.- AMM, Acords municipals 2 de gener de 1836; 8 i 26 de febrer de 1836; 1, 3, 10 i 12 de març de 1836. AMM, AH-221.
GABRIEL BELTRAN, «Carmelites descalços de Mataró (1588-1835)», *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró*, núm. 14 (Mataró, juliol 1982), 18-20.
- 17.- El governador de la ciutat es fa responsable de la utilització de l'edifici. S'anomena una comissió i, per al seu manteniment, s'organitza la recaptació de diners necessaris.
AMM, Acords municipals 12, 21, 23 i 26 de març de 1836.
- 18.- AMM, Acords municipals 21, 23, 26, 28 i 30 de març de 1836.
- 19.- AMM, Acords 4, 5 i 6 de maig de 1836.
- 20.- AMM, Acords 21 de març de 1836.
- 21.- AMM, Acords municipals 7 de març i 11 d'abril de 1836.
- 22.- AMM, Acords municipals de 19 d'octubre i 19 de desembre de 1840.
- 23.- AMM, Acords municipals de 21 de gener de 1841.
- 24.- AMM, Acords municipals 15 de febrer de 1841.
- 25.- AMM, Acords municipals de 19 d'octubre de 1840; 3 i 25 de juny, 6 d'agost, 20 i 30 de setembre de 1842.
- 26.- AMM, Acords municipals de 21 de gener i 15 de febrer de 1841; 5 de març, 3, 22 i 25 de juny, 6 de juliol, 2, 3, 13, 27 i 31 de desembre de 1842.
- 27.- AMM, Acords municipals de juliol de 1842.
- 28.- AMM, Acords 2, 3, 13, 27 i 31 desembre 1842. FRANCESC COSTA I OLLER, «La presó de Mataró fa 125 anys», *Mataróescrit*, any 3, núm. 24 (Mataró, març 1988), 51-54.
- 29.- AMM, Acords 5 maig 1842, 25 novembre, i 13 i 31 de desembre de 1842, i 14 de març de 1851. Reials ordres de 30 d'octubre de 1849 i 8 de març de 1850.

- 30.- El 1846, l'Ajuntament redacta el testimoni de les finques i censos administrats per ell en concepte de propis del comú i el seu rendiment anual, i figura l'edifici i l'hort de l'ex-convent de Sant Josep, que no produeix res perquè està destinat a presó i casa de beneficència. AMM AH-221. AMM, Acords municipals de 19 d'octubre de 1840 i 7 i 20 de març de 1846. Reials ordres 5 d'agost de 1840 i 7 de juny de 1842. J.M. LOZANO, *Biografia M. Alfonsa Cavín*. Editorial Claret (Barcelona 1979), 22.
- 31.- Precisa que la Junta de Beneficència només es farà càrrec de l'economia i l'administració i, pel que fa a les alumnes gratuïtes i de pagament, s'hauran de posar d'acord l'Ajuntament i les senyores de l'establiment, i que l'Ajuntament ha de tenir un pressupost addicional amb els arbitris corresponents per cobrir les despeses de la casa. AMM, Acords municipals de 7 i 20 de març de 1846, i 24 i 28 d'abril de 1846.
- 32.- AMM, Acords municipals de 20 de març de 1846. LOZANO, *Biografia*, 14-22.
- 33.- AMM, Acta notarial de Miquel Torner, 16 d'abril de 1846. AMM, Acords municipals de 24 d'abril i 6 de maig de 1846. MASMM, Arxiu del Rector. Caixa de la Junta de Beneficència. Carta del rector a la Junta de Beneficència de 23 de maig de 1853.
- 34.- AMM, Acords 3 de juny de 1846.
- 35.- AMM, Acords 8 de gener de 1847 i 28 de maig de 1850. LOZANO, *Biografia*, 30-31.
- 36.- LOZANO, *Biografia*, 31.
- 37.- AMM, Acords municipals de 8 de març de 1850 i 14 de març de 1851. Reial ordres de 30 d'octubre de 1849 i 8 de març de 1850.

BIBLIOGRAFIA

- BELTRAN, Gabriel, «Carmelites descalços de Mataró (1588-1835)», *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró*, núm. 14 (Mataró, juliol 1982).
- CAVIN, Alfonsa, *Ejercicios pio-literarios, que las señoritas educandas en el colegio de la Concepción de Mataró, establecido en el antiguo convento de S. José, celebrarán los días 28, 29 y 30 de agosto del corriente año de 1849. Bajo los auspicios y presidencia del muy Ie. Ayuntamiento de la misma, al cual han sido dedicados*. De Torras y Corominas (Barcelona 1849).
- COSTA i OLLER, Francesc, *Mataró liberal. La ciutat dels burgesos i proletaris*, Caixa d'Estalvis Laietana (Mataró 1985).
 – *Mataró al segle XIX*, Rafael Dalmau (Barcelona 1993).
 – «La presó de Mataró fa 125 anys», *Mataróescrit*, any 3, núm. 24 (Mataró, març 1988).
- GARCIA, A.; GUÀRDIA, M., *La construcció d'una ciutat: Mataró 1500-1900*. Alta Fulla (Barcelona 1989).
- GURRERA i LLUCH, Montserrat, «L'Escola de Dibuix de Mataró. Una institució de formació professional al Mataró del segle XIX (1815-1886)», *La formació professional i les transformacions socials i econòmiques. Actes de les XIV Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans*. Ajuntament de Mataró (Mataró 1999).
 – «L'escola de la Junta de Beneficència de Mataró (1840-1854). Inicis i primers anys», *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró*, núm. 45 (Mataró, gener 1993).

IGLESIES FORT, Josep, *La població del Maresme a la llum dels censos generals*, Caixa d'Estalvis Laietana (Mataró 1971).

LLOVET, Joaquim, *La ciutat de Mataró*, Barcino (Barcelona 1961).
– *Mataró. Dels orígens de la vila a la ciutat contemporània*, Caixa d'Estalvis Laietana (Mataró 2000).

LOZANO, J.M, *Biografía M. Alfonso Cavín*. Editorial Claret (Barcelona 1979).

MADOZ, Pascual. Diccionario Geográfico-Estadístico-Histórico de España y sus posesiones de Ultramar. Est. Literario-Tipográfico de P. Madoz y L. Sagasti (Madrid 1850).

MARTÍNEZ ALCUBILLA, Marcelo, *Diccionario de la administración española. Compilación*, J. López Camacho (Madrid 1887).

MISSIONERES DE LA IMMACULADA CONCEPCIÓ, *150 anys d'acció transformadora*, Editions du Signe (Strasbourg 2000).

PATRONAT MUNICIPAL DE CULTURA DE MATARÓ, *Bloc mataroní. Una manera de fer història*, Alta Fulla (Barcelona 1990).

RIBAS I BERTRAN, Marià, «L'església de Sant Josep», *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró*, núm. 14 (Mataró, juliol 1982).

SALAS I OLIVERAS, Ramon, *Mataró i l'ensenyament*, Caixa d'Estalvis Laietana (Mataró 1962).

SOLER i FONRODONA, Rafel, «El llibre de la fundació del convent de carmelites descalços de Sant Josep de Mataró», *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró*, núm. 14 (Mataró, juliol 1982).

PERIÒDICS

Revista mataronesa (1856 i 1864-1866)

Crònica mataronesa (1866-1869)

DOCUMENTS DIVERSOS

Acords municipals (AMM) dels anys 1815, 1818, 1829, 1834-1835, 1836, 1837, 1840, 1842, 1846, 1847, 1849, 1850, 1851-1853, 1854, 1856, 1858, 1863, 1866, 1868, 1873, 1880-1883, 1885, 1886 i 1890.

Arxiu Municipal de Mataró (AMM). Arxiu Històric (AH). Lligalls AH-53, AH-086, AH-088, AH-092, AH-093, AH-104, AH-105, AH-160, AH-161, AH-170, AH-172, AH-173, AH-174, AH-175, AH-176, AH-177, AH-221, AH-225, i C-14.

Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró (MASMM). Arxiu del Rector. Caixa de Beneficència (Veure annex).

Arxiu Històric General de la Diputació de Barcelona (AHGDB). Lligall 760 i Butlletí Oficial del 28-4-1865.

Arxiu General Històric de la Universitat de Barcelona (AGHUB). Documents 19/3/1/7, 19/4/5/12, 19/5/5/7, 19/7/1/7, 19/7/7/13, 19/8/3/11, 19/8/4/13, 19/8/6/1, 19/9/3/3, 20/5/4/9 i 21/1/2/11.